

JARNBREYSTARSTØÐIN Í ZIMPREN

Týski rithøvundurin Heinrich Böll, 21.12.1917-16.07.1985, er ein av teimum stóru týsku rithøvundunum eftir kríggið. Hann var hermaður øll bardagaárin 1940-1945. Gjörði veruliga vart við seg sum rithøvundur, tá ið hann í 1951 skrivaði bókina *Wo warst du, Adam?* Í árunum 1947-1985 skrivaði Heinrich Böll stórt tal av skaldsögum, stutt-sögum og hoyrispølum. Triggjar tær seinastu skaldsøgurnar komu út aftaná, at høvundurin var deyður. Sjálvur segði hann, at hansara aðalevni var kærleiki og religión, kenslur, ið ikki kunnu dikterast, og hann vildi minna á, at »menniskjað ikki einans er til fyri at verða umsitid.« Ta totalu umsitingina hevði hann upplivað í nazitiðini og í herinum; rákið til hesa umsitingu sá hann eisini í tí modernaða samfelagnum, sum hann fanst at meira harmabundið enn ágangandi.« Hann fekk Nobelheiðurslønina í 1972.

Undirritaði hevur roynt at umseta úr donskum stuttsøguna *Der Bahnhof von Zimpren*, sum Heirich Böll skrivaði í 1958. Í tí donsku umsetingini er vist á, hvussu skaldskapurin, ikki minst hansara novellir (stuttsøgur), so týðningarmikið avmynda hansara sansiliga og djúpt moralska viðkvæmi við humori og satiru – og ræðslu og ótta á ranguni. Hansara skaldskapur er høgt í metum um allan heimin.

Hjá jarnbreytarstarvsfólkunum í økinum Wöhnisch er jarnbreytarstøðin í Zimpren langt síðani vorðin ræðslan sjálv.

Um nakar vísti ósketni í tænastruni ella á annan hátt gjørdist illa lýddur av yvirmonnum, varð teskað: »Hasin har, um hann heldur fram við hesum, endar hann við at verða fluttur til Zimpren.« Hóast hetta, er tað tó einans tvey ár síðani, at flyting til Zimpren var ein ynskidreymur hjá øllum jarnbreytarstarvsfólkum í økinum Wöhnisch.

Tá ið væleydnaðar oljuboringer vorðu gjørdar við Zimpren, og tað flótandi gullið sprændi upp úr jørðini í meturtjúkkum strálum, hækkaðu prísirnir á byggilendi fyrst til tað tíggjudupulta. Hóast hetta, biðaðu teir klóku bóndirnir, til prísurin – av tí at flótandi gullið í átta mánaðir hevði sprænt og framvegis sprændi upp úr jørðini í meturtjúkkum strálum – var hækkaður til tað hundraðdupulta. So steðgaðu prísirnir, av tí at strálurnar gjørdust ikki so tjúkkar, einans fýrs, trýogtrýss og at enda fjøritu centimetrar tjúkkar; hendan tjúktin stóð við í eitt hálv ár, og prísurin á byggilendinum, sum fyrst var farin niður á tað hálvtrýssdupulta av tí upprunaliga prísinum, fór aftur upp í tað nýggjutrýssdupulta. Partabrøvini hjá SUB TERRA SPES komu aftur í eina trygga legu.

Bert ein einsamallur persónur í Zimpren hevði staðið ímóti hesum óvæntaða vælsignili: trýss ára gamla einkjan Flora Klipp, sum, hjálpt av sínum evnaveika húskalli Goswin, helt fram við at dyrka jørðina hjá sær, meðan koloniir av blikkbarakkum, handilsskúrum, biografum uppstóðu á økinum um hennara traðir, og arbeidarabørn spældu »borufrøðingar« í oljuhyljum.

Stutt tíð gekk, áðrenn sociologisk tíðarrit komu við granskingargreinum um fyrirbrigðið Zimpren, kompetent arbeði, fiksar analysur, sum í øðrum, líknandi umhvørvum vaktu áhuga og ans. Eisini varð ein reportagu-roman skrivað, »Zimprens himmal og helviti,« ein filmur varð gjørdur, og ein ung aðalsdama kunngjörði í einum illustreraðum blaði sínar annars diskretu endurminningar: »Sum gøtugenta í Zimpren.« Fólkatálið í Zimpren økt-

til D-jarnbreytarstøð. Hetta var ein skilagóð avgerð, tí arbeíðsfólk í stórum tali komu til Zimpren og stóðu vónrik í biðurøðum uttan fyri starvsetanarskrivstovuna.

Á drykkjustovum, sum skjótt komu í Zimpren, gjørdust einkjan Klipp og hennara húskallur Goswin væl umtókt; sum tjóðminnafrøðiliga umboðandi upprunafólkið prógvaðu tey bæði, hvussu væl tey toldu brennivín, og hittinorðað, sum tey vóru, gjørdust tey áhaldandi orsök til skemt og látur millum tilflutt fólk, sum fegin góvu Floru Klipp eitt glas av sterkum fyri at hoyra hana siga: »Trúgvíð ongantíð jørðini, trúgvíð henni ikki í hundraðogátta centimetra dýpi;« og Goswin endurtók eftir trimum - fýra snapsum, so ofta tað skuldi vera, aftur og aftur hesi tápuligu orð: »Tit skulu nokk fáa tað at síggja, so kunnu tit sjálvi síggja.«

Flora Klipp var óvikalig, og Goswin endurtók áhaldandi, sum ekkó av bønarsongi, sítt motto: »Tit skulu nokk fáa tað at síggja, so kunnu tit sjálvi síggja.« Við iðinskapi, sum eyðkendi hann, og við varsemi tók hann burturimillum røtur, setti eplir í snórabeinar foyrur, og gramdi seg við óskiljandi ljóðum um tað svarta sótið, ið spilti tær grønu nálirnar.

Tað hoyrdist sum túnatos og tesk frá munni til munn, at oljustrálurnar vorðu vorðnar tynri; nú vóru tær ikki fjørut, men – soleiðis varð teskað – einans seksogtredivu centimetrar; í veruleikanum vóru tær einans áttaogtjúgu centimetrar, og um tað mundið, tá ið tjúktin alment varð kunngjört, var hon veruliga einans nítjan. Hendan hálvalmenna lygnin var so langt úti, at, tá ið einki, so avgjørt einki, sprændi úr tí tolnu jørðini, varð

beiðsleysu í Zimpren at ríma til onnur landaøki, eisini tey, sum óivað kundu fingið løn í meira enn eitt ár við demontering og burturbeining av anleggum og maskinum og øðrum iløgum. Tey gjørdust bangin og rýmdu. Í ferðaseðlaskrivstovuni og ferðagóðsavgreiðsluni gjørdist slík trokan og skotran, at tann vónleysi jarnbreytarstødstjórin, sum sá besta fólk hjá sær fáa strongd og nervafall, var noyddur at biðja um hjálp. Eykaaðalfundur varð í økisumsitingarráðnum, sum normeraði eitt nýtt – tað fimtanda – tænastrummannastarvi í Zimpren. Um tesk og slatur er eftirfarandi, gekk tað hart fyri seg á eykaaðalfundinum; tað ljóðaði, at fleiri av limunum í umsitingarráðnum vóru ímóti at játta nýggja normering til starv í Zimpren, men stjórin fyri støðsøkið Wöhnisch skal hava sagt. »Tað er okkara skylda at arbeíða við hjartskygni ímóti svartskygni í fólkarrúgvuni.«

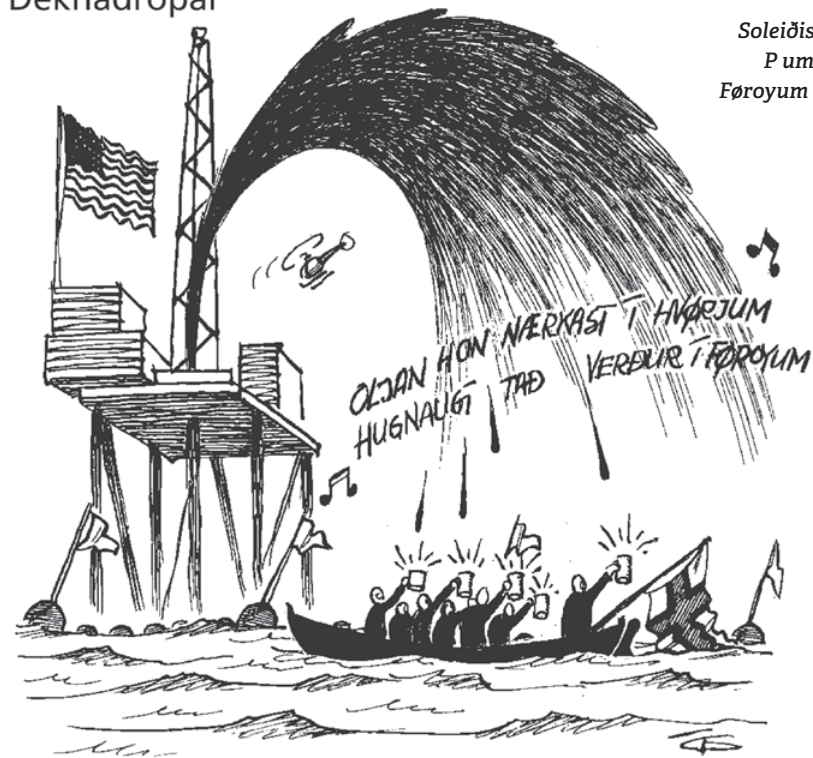
Eisini buffisturin í jarnbreytarrestaurationini upplivdi trokan, sum samsvaraði við tí í ferðaseðlálukuni: tey uppsøgdu máttu drukna teirra vónloysi, tey nýkomnu styrkja teirra vónir, til at enda, tá ið ølið hevði loyst tungubondini, kvöldini endaðu við vónleysum drykkjuskapi, sum samanbant hasar báðar bólkarnar. Í slíkum lötum vísti tað seg, at tann evnaveiki Goswin var førur fyri at flyta sína áskoðan úr framtíð til nútíð, tí nú segði hann: »Nú síggja tit tað, kunna tit so sjálvi síggja?«

Fjálurstungið royndi tað hægtra tekniska starvslíðið hjá SUB TERRA SPES at fáa oljuna aftur at spræna. Ein sólgarvaður, ovurdjarvur persónur í cowboyliknandi búna varð heintaður við flogfari av fjarskotnum leiðum; í fleiri dagar ristur og skulvu fólk og jørð av ógvusligum spreingingum, men heldur ikki tí sólgarvaða eydnaðist tað at lokka eina strálu so mikið sum ein millimetur tjúkk úr jørðini.

Frá einum av sínum traðum, har hon beint tók burturimillum gula-røtur, hugdi Flora Klipp í fleiri tímar eftir einum ungum verkfrøðingi, sum frá sær sjálvum vendi og snaraði eitt pumpuhondkast; at enda gleivaði hon yvir hegrið, legði hondina á herðarnar á tí unga manninum, og tá ið hon sá, at hann græt, tók hon hann inn at sær og segði uggandi: »Harragud, drongur, ein kúgv, ið er tornað upp, gevur nú einaferð onga mjólk.«

Av tí at uppturkingin av oljukeldunum bart út ikki samsvaraði við prognosurnar, varð áhaldandi dapra gramli kryddað við einum orði, sum skuldi veita burtur alt heilavirksemi: sabotaga. Tey smæddust ikki við at handtaka Goswin, og hóast hann varð sleptur leysur vegna tørvandi prófðrslu, kom tað fram í rættinum, at Goswin í sínum ungu døgum hevði búið 2 ár í einum húsi, har eisini ein kommunistiskur sporvagna-

Deknadropar

Soleiðis hugleiddi Óli
P um oljuvinnuna í
Føroyum tíðliga í øldini

Chevron/Texaco hava borið við olju beint eystan fyri føroyska markið.

ist í tvey ár úr trýhundraðogsjeyogfýrs til seksoghálvtrýsstúsundogáttahundraðognítjan.

Økisumsitingin fyrireikaði seg beinanvegin til hetta nýggja vælsignilið: ein stór, nýmótans jarnbreytarstøð við stórum biðirúmi, bensinbaði, aktualitetsbio, bókahandli, restaurant og ferðagóðsgoymsluavgreiðslu. Alt varð bygt og innrættað við einari higartil ókendari, øgiligari ferð. Frá fyrisitingarstjóranum í Wöhnischøkinum kom slagorðið, »Framtíðin í okkara øki liggur í Zimpren,« sum var á mannamunni í langa tíð. Álitandi starvsfólk, hvørs framflytingar í hægri størv higartil høvdu verið ógjørlig vegna tørvandi normering, vorðu nú framflutt og flutt til Zimpren, sum soleiðis fekk tey dugnaligastu starvsfólkini. Á einum fundi, sum hevði skund, gjörði býarætlarnevndin av at hevja Zimpren

Zimpren vaks við fúkandi ferð. Tað, sum í byrjanini var ein flóktur ruðuleiki av barakkum, blikkskúrum, ivasomum drykkjustovum, gjørdist so við og við ein vælskipaður lítill býur, sum harafturat var vertur fyri eini býarskipanarkongress.

SUB TERRA SPES hevði fyri langt síðani uppgivið at yvirtala einkjuna Klipp at selja traðir, sum lógu væl fyri nærindis jarnbreytarstøðini. Í fyrstani tyktust hesar traðir at darva framburðinum á vanlukkuligan hátt, men skilagóðir arkitektar lagaðu hepnisliga býarskipanina og lovprisaðu traðunum sum »einastandandi dekorativ innveving«; tessvegna vuku kál, eplir og røtur beint har, sum SUB TERRA SPES fegin vildi hava teirra administratíonsbygning við svimjihyli til verfrøðingar í hægsta lønarflokki.

kunngjørt, at strálutjúktin var fimtan centimetrar. Á hendan hátt sprændi oljan alment, hóast als eingin olja kom úr jørðini í fjúrtan dagar; í loyndum koyrdu tangabilar hjá SUB TERRA SPES um náttina olju til Zimpren frá øðrum fjarskotnum boristøðum. Hetta var zimprensk olja, varð sagt. Tær almennu frásagnirnar um strálutjúktina broyttust tó líðandi: frá fimtan til tólv, frá tólv til sjey – og so, við einum djørvum lopi, til null, samstundis sum tað varð kunngjørt, at hetta var fyribils, hóast nógv vistu, at hetta var endaligt.

Júst um hetta mundið var jarnbreytarstøðin í Zimpren í sonnum blóma; hóast fáir tangabilar koyrdu frá jarnbreytarstøðini, streymaðu tey arbeíðsleysu í stórum tali, takkað veri tí dugnaliga tíðinda-stjóranum hjá SUB TERRA SPES, men samstundis byrjaðu tey ar-